

**ПРОЕКТУВАННЯ ЕТАПІВ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНОЇ УСПІШНОСТІ МАЙБУТНІХ
ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ У ПРОЦЕСІ
ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ****О.О. ІВАНЮТА**, здобувач кафедри педагогіки,*Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ*

Анотація. У статті представлено алгоритм моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників у процесі професійної підготовки; обґрунтовано й охарактеризовано практичні етапи впровадження моніторингу навчальної успішності в освітній простір ВНЗ; висвітлено педагогічні умови введення моніторингових технологій у освітній процес вищої школи.

Ключові слова: етапи моніторингу, професійна підготовка, навчальна успішність.

Актуальність (Introduction). До основних проблем розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців сьогодні в Україні визначаємо: недостатність ресурсної підтримки процесу реформування усіх рівнів освіти; застарілість використовуваних форм, методів і засобів професійної підготовки; недостатня відповідність змісту професійної освіти потребам сучасних роботодавців; недостатній рівень відповідності випускників ВНЗ освітнім стандартам внаслідок відсутності дієвих механізмів відстеження якості професійної підготовки фахівців. Одним із способів розв'язання поставлених проблем убачаємо введення у систему освіти моніторингу навчальної успішності студентів, який дозволить забезпечити швидкість реагування на фактори навчальної неуспішності студентів і сприятиме відповідності методики викладання практико орієнтованих дисциплін студентам спеціальності «Землеустрій» актуальним запитам суспільства.

Моніторинг освітніх послуг є системою спостереження, збирання, обробки, передавання, збереження та аналізу інформації про стан підготовки кадрів, прогнозування його змін і розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень для удосконалення системи підготовки та забезпечення відповідності кадрового потенціалу потребам економічного розвитку [8]. Упровадження моніторингу навчальної успішності дозволить оптимізувати вплив психолого-педагогічних, соціально-економічних, організаційно-управлінських факторів на якість системи професійної підготовки майбутніх землевпорядників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Моніторинг у педагогічних дослідженнях є інноваційною технологією; його організація у ВНЗ потребує скерування спеціальних ресурсів (людських, матеріальних, технічних, тощо). Окремі елементи методики впровадження моніторингу навчальної діяльності у систему освіти висвітлено у працях В.П. Беспалька [1], О.Ю. Виноградова [3], С.С. Єрмакової [4], В.О. Кальней, С.Є. Шишова [5], О.І. Кукуєва [6], І.А. Макухи [7], Л.М.Сергєєвої, Г.Г. Русанова, І.В. Ілько [8] та ін.

Аналіз наукової літератури свідчить про достатній рівень розробленості теоретичного підґрунтя організації та впровадження моніторингових технологій у освітні процеси; наявність окремих елементів і методик апробації й використання моніторингу у вищій та середній школі; висвітлення окремих організаційно-педагогічних умов застосування моніторингу як дидактичної технології. Однак, *потребує уточнення* проблема визначення практичного алгоритму організації моніторингу навчальної успішності майбутніх фахівців-землевпорядників.

Мета (purpose) нашої статті є розробка етапів впровадження моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників та обґрунтуванні їх доцільності.

Методи (Methods). У процесі дослідження застосовано наступні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація.

Результати (Results). Проблема моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників тісно детермінована якістю професійної підготовки студентів, яка є необ-

хідним елементом забезпечення конкурентоспроможності та компетентності майбутніх фахівців. Якість професійної підготовки визначає очікувані результати процесу освіти у вигляді сукупності особистісних та ділових рис працівника, що виявляються у процесі праці та охоплюють: професійну компетентність, загальне світобачення, рівень інтелектуального та культурного розвитку, здатність до професійної адаптації, мобільність, вмотивованість, інноваційність, самостійність, відповідальність, ініціативність, творчість у праці, старанність, сумлінність, дисциплінованість, комунікабельність, активність, підприємливість та ін. [8, с. 6]. Висвітлений перелік вимог до результатів якісної професійної підготовки майбутніх землевпорядників визначає потреби сучасної педагогічної науки у відповідному методичному інструментарії для відстеження рівня формування визначених характеристик протягом процесу професійної підготовки.

Поле дослідження моніторингу в системі професійної освіти може включати:

- оцінку якості навчальних програм з окремих дисциплін та їх циклів;
- оцінку ефективності освітніх технологій і методик;
- оцінку динаміки професійної готовності студентів залежно від років навчання;
- оцінку якості діяльності науково-педагогічних працівників;
- оцінку стимулювання навчальних досягнень студентської молоді;
- оцінку якості знань, умінь, навичок; фахових компетенцій;
- оцінку результатів поточного і семестрового контролю тощо.

Аналіз наукової літератури дозволяє виділити різні підходи до визначення етапів моніторингу навчальної успішності майбутніх фахівців. Так, у роботі С.С. Єрмакової [4] визначено такі етапи проведення педагогічного моніторингу:

1. Етап перед моніторинговою орієнтації – включає побудову програми майбутнього дослідження, уточнення його завдань (включно з характером, масштабами, об'єктом), формулювання предмету, цілей, проблеми, робочих гіпотез, підбір методів і форм проведення дослідження.

2. Етап початкової моделі моніторингу – побудова базової моделі об'єкту моніторингу із застосуванням методів системного аналізу, упорядкування системи критеріїв і показників оцінки явища.

3. Етап збору статистичних даних – збір даних шляхом вивчення літератури, аналізу статистики, формування бази констатувальний (вихідних, початкових) результатів.

4. Етап побудови пошукових моделей – екстраполяція отриманих статистичних даних на перспективу: прогнозування процесу можливого зростання/спадання результатів із зазначенням факторів такого впливу, визначення перспективи впливу на об'єкт моніторингу, проблемний аналіз предмету моніторингу.

5. Етап побудови нормативних моделей – процес цілепокладання з проектуванням очікуваних (ідеальних – без обмежень моніторингового фону і оптимальних – з врахуванням обмежень) результатів та шляхів їх досягнення.

6. Етап оцінювання – визначення достовірності, точності, верифікації, надійності результатів моніторингу; порівняння результатів пошукової і нормативної моделей.

7. Етап корекції – вироблення методичних, управлінських, тощо рекомендацій для покращення стану предмету моніторингу (у площині наших дослідницький інтересів – рівня навчальної успішності майбутніх землевпорядників).

Аналіз визначеного алгоритму моніторингу дозволяє нам зазначити його позитивні і негативні, з нашої точки зору, особливості. А саме, плюсами застосування представленого алгоритму виступає: реалізація прогностичної функції освітнього процесу; застосування логіко-структурного аналізу як інноваційної моделі реформування процесу професійної підготовки; проєктивний характер моніторингової діяльності. Однак, негативними факторами упровадження охарактеризованих етапів вважаємо: співвідносність представленого алгоритму з етапами педагогічного експерименту і, відповідно, відсутність врахування специфіки моніторингу як довготривалого постійного відстеження результатів професійної підготовки; ризик суб'єктивності отримання результатів внаслідок суб'єктивності пошукової й нормативної моделей предмету моніторингу; складність і висока ресурсозатратність застосування такого алгоритму внаслідок відсутності чіткого діагностичного інструментарію та рекомендацій щодо його узагальнення. Таким чином, у контексті досліджуваної нами проблеми вважаємо

за потрібне формування більш детального й методично забезпеченого алгоритму проведення моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників.

Є.В. Буценко [2] пропонує власну систему моніторингу процесу професійної підготовки у коледжі, що реалізується на двох рівнях – індивідуальному і стандартизованому.

На індивідуальному рівні моніторингу процесу професійної підготовки автор пропонує оцінку результатів навчально-виховного процесу безпосередньо суб'єктами процесу освіти (викладачами, кураторами, медичними працівниками, соціально-психологічною службою коледжу) відповідно до своїх повноважень у таких напрямках:

- дидактичний – контроль за рівнем розвитку студентів, станом навчальної успішності, якістю та глибиною знань, умінь і навичок;
- виховний – відстеження факторів соціального виховання у коледжі: психологічний клімат в академічних групах, позанавчальні інтереси студентів, рівень їх вихованості;
- соціально-психологічний – виявлення характеристик психологічного і соціального здоров'я студентів, розвитку їх індивідуальних здібностей;
- медичний – відстеження стану здоров'я студентів коледжу та його динаміки.

Стандартизований рівень моніторингового дослідження спрямований на виявлення рівня професійної підготовленості студентів у порівнянні з державними стандартами до професії; на цьому етапі оцінка здійснюється щорічно адміністрацією коледжу:

- стартовий контроль – визначає рівень залишкових знань студентів після літніх канікул, визначаються проблемні поля, необхідні для повторення/поглиблення;
- семестровий контроль – відстежується динаміка навчальної успішності студентів для попередження можливих відхилень;
- річний контроль – визначається рівень сформованості у студентів знань, умінь і навичок для переходу на наступний курс, виявлення недоліків у роботі, планування контролю на наступний рік по дисциплінам і групам, що виявили недостатній рівень знань.

Аналіз визначених автором етапів і складових моніторингу дозволяє визначити такі його переваги як системність, комплексність, послідовність, всеохоплюваність, взаємодія усіх учасників навчально-виховного процесу; недоліком такої системи є суб'єктивність отриманих результатів внаслідок відсутності єдиної системи критеріїв оцінювання; незрозумілими залишаються механізми рефлексії студентами результатів моніторингу.

Таким чином, перед нами стоїть завдання конкретизувати представлені у літературі етапи моніторингу для зручності його упровадження в процес професійної підготовки майбутніх землевпорядників (див. табл. 1).

Таблиця 1

Етапи та зміст моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників

Етап	Завдання	Зміст
Організаційний	Обґрунтування основних характеристик моніторингу	Визначення об'єкту моніторингу – процес професійної підготовки майбутніх землевпорядників; предмету – рівень навчальної успішності студентів; гіпотези – рівень навчальної успішності майбутніх землевпорядників залежить від відповідності змісту й методів професійної підготовки компонентам навчання (мотиваційному, гносеологічному, компетентнісного). Формування критеріїв та показників для моніторингового дослідження. Формування вибірки моніторингового дослідження
Методичний	Підбір методичного інструментарію для проведення вимірювання	Розробка програми моніторингу; формування пакетів діагностичних методів вивчення мотиваційного, гносеологічного, компетентнісного компонентів навчальної успішності. Основними методами моніторингу обрано: зрізи навчальної успішності студентів (за

		дисциплінами та загальний), спостереження, тестування, анкетування, опитування, експертна оцінка, відвідування занять, статистичне врахування контингенту студентів
Практичний	Діагностика стану навчальної успішності майбутніх землевпорядників	Проведення діагностичного зрізу для виявлення реального стану навчальної успішності майбутніх землевпорядників; аналіз процесу професійної підготовки та виявлення можливих закономірностей змісту й методів професійної освіти та рівнів навчальної успішності студентів
Корекційний	Підбір і впровадження педагогічних програм підвищення результативності процесу професійної підготовки	Корекція змісту та методів професійної освіти майбутніх землевпорядників шляхом охоплення усіх компонентів впливу на рівень навчальної успішності – мотиваційний, гносеологічний, компетентнісний
Аналітичний	Аналіз отриманих результатів діагностичних зрізів, виявлення залежностей рівня навчальної успішності від впроваджуваних програм	Проведення систематичних діагностичних зрізів навчальної успішності студентів; систематизація та узагальнення отриманих даних; аналіз отриманих результатів для вивчення динаміки та кореляційних впливів на них корекційних програм
Прогностичний	Проектування змін щодо можливостей підвищення результативності навчальної успішності	Статистична перевірка результатів діагностичних зрізів; формулювання методичних рекомендацій щодо підвищення результативності навчальної успішності майбутніх землевпорядників; прогнозування розвитку освітнього простору; планування подальшої педагогічної діяльності

Таким чином, представлений у табл. 1. алгоритм проведення моніторингового дослідження визначає його основні етапи, цілі та методичний інструментарій. Основною вимогою до його впровадження є систематичність та циклічність повтору кожного етапу. Перевагами представленої програми моніторингу вважаємо можливість забезпечення рефлексії всім учасникам освітнього процесу; спрямованість на покращення результатів професійної підготовки майбутніх землевпорядників; комплексність вимірювання, що охоплює різні фактори навчальної успішності студентів – мотивацію, рівень знань, особистісну, навчальну і професійну компетенції; можливість застосування алгоритму на різних рівнях: мікро – окремим викладачем для відстеження навчальної успішності в межах дисципліни, що викладається, мезо – куратором групи для визначення загальних показників і факторів навчальної успішності студентів академічної групи, студентським братством чи активом ВНЗ для корекції змісту професійної освіти відповідно соціальним запитам; макро – адміністрацією відділення/факультету/ВНЗ для оцінки успішності студентів за спеціальністю «Землеустрій».

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, нами проаналізовано різні підходи до технологізації моніторингових досліджень у системі освіти; охарактеризовано їх переваги та недоліки, сформульовано власний алгоритм моніторингу навчальної успішності майбутніх землевпорядників. Представлений алгоритм сприяє впровадженню методичних змін у процес професійної освіти майбутніх фахівців, оскільки передбачає можливість корекції змісту, форм, методів підготовки майбутніх землевпорядників відповідно до потреб різних суб'єктів освітнього простору. Основною метою впровадження запропонованого моніторингу є підвищення навчальної успішності майбутніх землевпорядників.

Перспективами подальших досліджень визначаємо підготовку методичного забезпечення моніторингу комплексними тестовими завданнями для визначення рівня навчальної успішності студентів, організацію емпіричного дослідження та порівняння отриманих резуль-

татів зі стандартами професійної освіти майбутніх землевпорядників.

Список використаних джерел

1. Беспалько В.П. Мониторинг качества обучения как средство управления образованием / В.П. Беспалько // Мир образования. – М., 1996. – № 2. – С. 31-36.
2. Буценко Е.В. Применение исследовательского мониторинга и диагностики в использовании прогрессивных методов организации учебно-воспитательного процесса на основе средств информационных технологий [Электронный ресурс] / Буценко Е.В. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.stvcc.ru/prep/articles/monitoring/#>.
3. Виноградов А.Ю. Педагогический мониторинг развития профессионального лицея : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Виноградов Александр Юрьевич. – Магнитогорск, 2002. – 157 с.
4. Єрмакова С.С. Сутність, зміст та функції моніторингу професійної підготовки майбутніх викладачів ВТНЗ / С.С. Єрмакова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2001. – №1. – С. 288-292.
5. Кальней В.А. Технология мониторинга качества обучения в системе «учитель-ученик» : [методическое пособие для учителя] / В.А. Кальней, С.Е. Шишов. – М. : Педагогическое общество России, 1999. – 86 с.
6. Кукуев А.И. Педагогический мониторинг личностно-ориентированного образовательного процесса : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Кукуев Александр Иванович. – Ростов-на-Дону, 2001. – 329 с.
7. Макуха И.А. Педагогический мониторинг как фактор повышения качества успеваемости студентов учреждений среднего профессионального образования : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Макуха Инна Александровна. – Армавир, Армавирский государственный педагогический университет, 2005. – 186 с.
8. Сергеева Л.М. Моніторинг фахового успіху випускників професійних навчальних закладів / Сергеева Л.М., Русанов Г.Г., Ілько І.В. ; за ред. Л.І. Даниленко, Л.М.Сергеевої. – К. : ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 96 с.
9. Шинкарук О.В. Особливості законодавчого унормування проблеми моніторингу якості освіти в Україні / О.В. Шинкарук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». – К.: Міленіум, 2015. – Вип. 230. – С. 228-234.

References

1. Bespalko, V.P. (1996) Monitoring kachestva obucheniiia kak sredstvo upravleniia obrazovaniem [Monitoring of the quality of education as a means of managing education] / Mir obrazovaniia. Moskov, № 2, 31-36.
2. Butsenko, E.V. Primenenie issledovatelskogo monitoringa i diagnostiki v ispolzovanii progressivnykh metodov organizatsii uchebno-vospitatelnogo protsesssa na osnove sredstv informatsionnykh tekhnologii [Application of research monitoring and diagnostics in the use of progressive methods of organizing the educational process on the basis of information technology tools]. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa k resursu : <http://www.stvcc.ru/prep/articles/monitoring/#>.
3. Vinogradov, A.Yu. (2002) Pedagogicheskii monitoring razvitiia professionalnogo litseia [Pedagogical monitoring of professional lyceum development]. Magnitogorsk, 157.
4. Ermakova, S.S. (2001) Sutnist, zmist ta funktsii monitoryngu profesiinoi pidgotovky maibutnikh vykladachiv VTNZ [The essence, content and functions of monitoring the training of future university instructors]. Pivdennoukrainskyi pravnychui chasopys, № 1, 288-292.
5. Kalnei, V.A., Shishov, S.E. (1999) Tekhnologiiia monitorynga kachestva obucheniiia v sisteme «uchitel-uchenik» [Technology monitoring the quality of education in the system of «teacher-student»]. Moskov, 86.
6. Kukuev, A.I. (2001) Pedagogicheskii monitoring lichnostno-orientirovanogo obrazovatel'nogo protsesssa [Pedagogical monitoring of the person-oriented educational process]. Rostov-na-Donu, 329.
7. Makukha, I.A. (2005) Pedagogicheskii monitoring kak faktor povysheniia kachestva uspevaemosti studentov uchrezhdenii srednego professionalnogo obrazovaniia [Pedagogical

monitoring as a factor in improving the quality of academic achievement of students of institutions of secondary vocational education]. Armavir, 186.

8. Sergeeva, L.M., Rusanov, G.G., Ilko, I.V. (2008) Monitoring fakhovogo uspiokhu vypusknikov profesiinykh navchalnykh zakladiv [Monitoring of professional success of graduates of vocational schools]. Kyiv, 96.

9. Shynkaruk, O.V. (2015) Osoblyvosti zakonodavchoho unormuvannia problemy monitorynahu yakosti osvity v Ukraini [Features of the legislative regulation of the problem of monitoring the quality of education in Ukraine]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriya «Pedagogika. Psykholohiia. Filosofiia». 230. 228-234.

ПРОЕКТИРОВАНИЕ ЭТАПОВ МОНИТОРИНГА УЧЕБНОЙ УСПЕВАЕМОСТИ БУДУЩИХ ЗЕМЛЕУСТРОИТЕЛЕЙ В ПРОЦЕССЕ ИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

А.А. Иванюта

***Аннотация.** В статье представлен алгоритм мониторинга учебной успеваемости будущих землеустроителей в процессе профессиональной подготовки; обоснованы и охарактеризованы практические этапы внедрения мониторинга учебной успеваемости в образовательное пространство вуза; освещены педагогические условия введения мониторинговых технологий в образовательный процесс высшей школы.*

***Ключевые слова:** этапы мониторинга, профессиональная подготовка, учебная успеваемость.*

PROJECTING STAGES OF MONITORING THE EDUCATIONAL SUCCESS OF FUTURE EARTHMOVERS IN THEIR PROFESSIONAL PREPARATION PROCESS

O.O. Ivanyata

***Abstract.** The article presents an algorithm for monitoring academic progress of future surveyors during training. Practical steps of implementation monitoring of educational progress in the educational space were described. Pedagogical conditions of introduction of monitoring technologies in educational process of higher education were highlighted.*

***Key words:** Stages monitoring, training, educational achievement*

УДК 378. 147:614.253

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Л. Г. КАЙДАЛОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології
Національний фармацевтичний університет, м. Харків

***Анотація.** У статті висвітлено аналіз проблеми формування професійної компетентності майбутніх медичних сестер у науково-педагогічній літературі; визначено складники професійної компетентності та чинники, що впливають на формування професійної компетентності майбутніх медичних сестер. На процес формування професійної компетентності майбутньої медичної сестри впливають такі фактори: професійна спрямованість навчання; інтерес до професії медика; здібності до оволодіння майбутньою професією; чітка мотивація навчання; уміння навчатись самостійно; потреба у самовдосконаленні; спрямованість освітніх технологій на медичну теорію та практику.*

***Ключові слова:** компетентність, медична сестра, студент, фактори, фахівець.*

Актуальність (Introduction). Проблема підготовки компетентної медичної сестри стоїть нині особливо гостро, адже медична наука у світі на відміну від медсестринської справи в Україні останні десятиліття мала стрімкий розвиток. Це та інші глобальні і внутрішньодержавні процеси призвели до потреби перегляду якісної підготовки медичної сестри та реформування системи надання медичних послуг в Україні. Тягарем, якого важко позбутися у прове-